

Ontwerp

Deontologische code voor Gebarentaaltolken in onderwijs

(aanvulling bij de algemene deontologische regels i.f.v. de tolkpraktijk in onderwijssituaties)

Doelstelling:

Een duidelijke richtlijn van goede praktijk in eerste instantie voor de gebarentaaltolk, maar ook voor de dove leerlingen/studenten en betrokken leraren en begeleiders

Toepassing:

De code is van toepassing op gebarentaaltolken die officieel ingezet worden voor tolkwerk in onderwijssituaties. De gedragsregels worden aanbevolen aan iedereen die ingeschakeld wordt in de communicatieondersteuning van dove leerlingen/studenten in gewoon onderwijs

Termen:

- Met leerling bedoelen we iemand die les volgt in het lager of secundair onderwijs, met student bedoelen we iemand die les volgt in het hoger onderwijs. Met de term gebruiker bedoelen we leerlingen en studenten.
- Wanneer we de term tolk gebruiken wordt bedoeld een gebarentaaltolk.

1. Het aannemen van de tolkopdracht

Voor men een opdracht aanneemt moet de tolk nagaan of hij/zij zich binnen de opdracht aan de deontologische code kan houden en of hij/zij de opdracht aankan op het vlak van deskundigheid, vaardigheden, overeenstemming met eigen maatschappelijke en ethische opvattingen.

Tolken mogen niet tolken in examensituaties indien de gebruiker een familielid is en/of indien de objectiviteit en onpartijdigheid van de tolk in het gedrag kan komen.

2. Relatie tot de gebruiker

De tolk overlegt bij het begin van de opdracht met de gebruiker over eventuele specifieke noden zoals bijv. bij een beperkt gezichtsveld, de beste ruimtelijke opstelling,

De tolk respecteert en stimuleert de zelfstandigheid en de verantwoordelijkheid van de gebruiker en toont dit in zijn/haar houding en gedrag. Als de tolk voor minderjarige leerlingen werkt, ligt de directe verantwoordelijkheid voor de leerling bij de (gast)school.

De tolk kan/mag het gedrag van de leerling tegenover de tolk (vooral in een aanvangsfase) bijsturen om tot een optimale functionaliteit, voldoende respect en tolkbewustzijn te komen. De tolk moedigt de dove leerling aan om commentaar te geven of vragen te stellen aan de leerkracht (of anderen) en niet aan de tolk. (dit punt is vooral van toepassing bij jongere leerlingen)

Als de tolk ook met de leerling werkt als begeleider (wat te vermijden is wegens mogelijke rolverwarring), dan mag het werk van de leerling enkel besproken worden tijdens de begeleidende sessies en niet in situaties waar de persoon als tolk functioneert.

Ernstige en/of aanhoudende problemen tussen de tolk en de bij de tolkopdracht betrokken personen, zal de tolk in eerste instantie bespreken met de gebruiker en/of betrokken leraar. In tweede instantie kan de tolk zich richten tot de G.On. begeleider en/of het CAB.

2. Het tolkwerk

Het is de taak van de tolk de communicatie tussen twee of meer personen zo vlot mogelijk te laten verlopen. De tolk vertaalt de boodschap volledig en naar waarheid, zowel qua inhoud als qua bedoeling, rekening houdend met de doelstellingen van de les / activiteit.

De tolk is neutraal en mag nooit persoonlijk betrokken zijn bij de inhoud van de communicatie.

De gebaren van de tolk zullen variëren afhankelijk van de noden van de leerling, en van de doelen van de les. Als de nadruk ligt op de productie van geschreven werk of op het aanleren van Nederlandse woordenschat, dan kan het gebarensysteem Nederlands met gebaren aangewezen zijn.

Wat wordt getolkt?

De tolk vertaalt alles wat gezegd wordt in de klas, ook allerlei commentaar. De tolk geeft de dove leerling of student zo toegang tot het klasgebeuren, ook sociale communicatie zoals feedback op het gedrag van medeleerlingen/-studenten of grappen worden getolkt.

De tolk vertaalt ook de nuances van het gesproken Nederlands en metalinguïstische informatie, die een boodschap ondersteunen en tot uiting komen via de toon waarop de spreker iets zegt.

Soms is het niet functioneel en zelfs storend om alles te letterlijk te tolken (bijv. als iets herhaald wordt, terwijl de dove student reeds op de juiste wijze aan het werk is).

De onderwijstolk mag uitzonderlijk extra informatie (zoals herhaling) door de leerkracht laten vallen of uitstellen, als het geen nieuwe bijkomende informatie is (bijvoorbeeld omdat de dove student reeds begonnen is met het uitvoeren van een opdracht).

Wanneer de leerling of student bezig is met een taak, dan kan afgesproken worden om hem te laten werken, hem niet te onderbreken en om de korte inhoud van vitale informatie met uitstel te tolken.

Technische woordenschat en bijkomende informatie over het lesonderwerp mogen niet weggelaten worden.

De tolk mag pauzeren tussen 2 lestijden, maar geeft de leerling of student duidelijk aan dat hij/zij een pauze neemt en dus niet tolkt.

Verhelderen-herinformeren-toelichting geven

Indien de gebruiker de getolkte boodschap niet verstaat door verschillen in cultuur, taal of ervaring, mag de tolk de informatie verhelderen (horende cultuur grappen, bepaalde Engelse woordenschat die niet gemakkelijk vertaald wordt). Dit blijft beperkt tot het verhelderen van de communicatie en mag geen onderwijzen op zich zijn.

Het is niet de rol van de tolk om toelichting en instructie te geven, dat is de taak van de leraar of de G.On. begeleider.

Wanneer de gebruiker een opdracht of instructie niet verstaan heeft (bijv. doordat hij aan het noteren was, iets uit de boekentas haalde, ...), dan mag de tolk de opdracht herinformeren.

Aandacht van de leerling/student

De tolk verifieert of de dove leerling/student hem aankijkt bij de aanvang van het tolken. Zo nodig vraagt hij de aandacht. Wanneer de gebruiker opzettelijk niet kijkt, uit bijv. vermoeidheid of desinteresse, dan is dit de keuze en verantwoordelijkheid van de gebruiker (dit moet ook duidelijk zijn voor de leerkracht).

Problemen met het tolken op zich

De tolk moet, als hij/zij vindt dat hij/zij taalkundig of tolktechnisch niet voldoende bekwaam is, dat onmiddellijk aan de gebruiker (of leraar) vertellen en overleggen over mogelijke oplossingen.

Als de tolk bij zichzelf een fout vaststelt tijdens het tolken zet hij/zij deze fout onmiddellijk recht (eventueel door aan te geven “tolkfout”). Wanneer de tolk de informatie onvoldoende hoort of onvoldoende gebaren van de dove student kan aflezen, dan vraagt de tolk om herhaling.

Wanneer tijdens het tolken de hoeveelheid te tolken informatie te groot wordt, dan geeft de tolk dit probleem aan.

Indien een student onvoldoende kan volgen, dan is het aan de student om tussen te komen en te melden dat er een probleem is. De tolk zal dit uiteraard tolken.

3. Algemene gedragsregels

Informatie over omgaan met dove leerlingen / studenten

De tolk mag met de betrokken leraar, het G.On. team en/of de contactpersoon overleggen om tot een optimale toegankelijkheid van de communicatie in de concrete onderwijsleersituatie te komen en om de lessen zodanig te organiseren dat de aanwezigheid van de tolk optimaal rendeert. De dove student wordt hierbij betrokken.

Op andere vlakken geeft de tolk geen advies aan leraren of medeleerlingen over het lesgeven aan, c.q. het omgaan met, een dove leerling. Het informeren van de school en/of de medeleerlingen over de communicatienoden en de communicatiesituatie van de dove student in het algemeen is de taak van de G.On. begeleider. De tolk kan en moet waar nodig informatie geven over de taak van de tolk en de deontologie van de tolk. Daarover bestaat een folder. De tolk kan aanwezig zijn op een informatievergadering over de dove leerling en kan daar zijn/haar functie toelichten.

De tolk zal tijdens de tolksituatie geen andere functie vervullen. Zijn/haar pedagogische taak is beperkt tot het leren functioneren met een tolk. Onder geen enkele voorwaarde kan de rol van de leerkracht, in verband met het managen van de klas, overgelaten worden aan de tolk. De tolk is niet verantwoordelijk voor het managen van de studenten hun gedrag of voor het handhaven van de discipline in de klas. Dit is de verantwoordelijkheid van het leerkrachtenkorps.

Positie binnen de school / klas

De tolk stelt zich qua houding, gedrag, kledij en uiterlijk zodanig op dat de aandacht voor het tolken zelf niet gestoord wordt. Het voorkomen van de tolk moet conform zijn aan de gewoontes van de school. De tolk dient zich hierover vooraf te informeren.

Wanneer de tolk zich voor het eerst aanmeldt op een integratieschool, stelt hij zich meteen voor aan de contactpersoon en de directeur van deze school. Zijn deze personen niet aanwezig, dan maakt hij kennis bij zijn volgend optreden in de betrokken school.

Wanneer een tolk regelmatig in dezelfde klas voor dezelfde leerling of student tolkt, dan heeft de tolk oog voor de opbouw van goede samenwerkingsrelaties.

De tolk maakt in aandacht en houding geen verschil tussen dove en horende studenten.

De tolk gedraagt zich zodanig dat hij/zij zichzelf, de klant en het beroep eer aandoet.

4. Zwijgplicht

De tolk kan onder geen beding (noch binnen de betrokken school aan bijv. andere leraren of het schoolbestuur, noch erbuiten) informatie geven over de wijze waarop de school, een leraar, of andere leerlingen in een klas functioneren

De tolk zal verantwoordelijken en leraren van de dove leerling enkel informeren over het functioneren van de dove leerling in de mate dat dit met het tolkwerk verband houdt.

Uitzonderlijk (en uitsluitend bij jongere leerlingen) en indien de tolk zich blijvend zorgen maakt over de situatie van de dove leerling, zal een tolk zijn vragen aan de G.On-begeleider signaleren. Indien mogelijk wordt de leerling hierbij betrokken.

De tolk kan indien nodig met een collega-tolk (iemand die voor dezelfde student tolkopdrachten uitvoert) of met het CAB relevante informatie i.v.m. het uitvoeren van tolkwerk bij een bepaalde student delen en er overleg over hebben.

De tolk kan de ouders niet informeren over het functioneren van de dove leerling/student op school.

De tolk gaat discreet en respectvol om met alle informatie die hij/zij tijdens het uitvoeren van zijn opdrachten verwerft

5. Kwaliteit

De tolk verbindt zich ertoe zijn/haar vakkennis op peil te houden.

De tolk bereidt specifieke opdrachten waar nodig voor door zich vooraf over de concrete situatie te informeren. De tolk zal zich indien nodig inwerken in het gebarenlexicon eigen aan het vak. De tolk kan de school aanspreken voor het nodige materiaal hiervoor.

De tolk evalueert de door hem/haar verleende prestatie met de student en de leraar om een optimale kwaliteit te waarborgen.

6. Contact met collega's

De tolk gaat op een respectvolle, beleefde, eerlijke en betrouwbare manier om met collega tolken. De tolk deelt zijn/haar kennis en ervaring met collega's en ondersteunt hen om hun professionele ontwikkeling aan te moedigen.

De tolk onthoudt zich van het leveren van kritiek die de reputatie van collega's kan beschadigen.

8. Vergoeding

De prestaties van de gebarentolken kunnen slechts door het Ministerie van Onderwijs ten laste genomen worden als de dienstverlening gebeurt door erkende tolken gebarentaal via een gemachtigde voorziening, met name het CAB en binnen de richtlijnen van het Ministerie van Onderwijs. De tolk neemt kennis van en gedraagt zich conform deze richtlijnen.

De tolk aanvaardt controle vanuit het ministerie van Onderwijs, het CAB of de financierende instantie

Beslissingen over wanneer, waar en voor wie een tolk is aangewezen, worden genomen door het lerarenteam, de G.On. begeleider en de gebruiker (bij jongere leerlingen ook de ouders).

De tolken kunnen het aantal tolkuren en de momenten in het uurrooster waarop de tolkuren plaats

vinden niet autonoom wijzigen. Hierover is overleg nodig met de contactpersoon binnen de school en het CAB, of met diegene die de tolkprestaties betaalt. Uurroosterwijziging worden door de contactpersoon aan het CAB gemeld.

Bij niet vooraf gemelde afwezigheid van de gebruiker laat de tolk zijn prestatie na 15 minuten aftekenen, en moet de tolk niet verder aanwezig blijven

Ondergetekende, (naam), verklaart de hierboven vermelde bepalingen te hebben gelezen en goedgekeurd en verklaart zich conform deze bepalingen te gedragen.

Datum

Handtekening